

DynaM Analyse - Oktober 2014

Een samenwerking tussen Rijksdienst voor Sociale Zekerheid – HIVA-KU Leuven

Info - DynaM-onderzoeksteam, HIVA-KU Leuven (Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving):

- Prof. Ludo Struyven ▪ 0485 160886 ▪ ludo.struyven@kuleuven.be
- Steven Bulté ▪ steven.bulte@kuleuven.be
- Sam Coomans ▪ sam.coomans@kuleuven.be

De tweede dip van de crisis op de Belgische arbeidsmarkt ondermijnt de jobcreatie als nooit tevoren

Hoe langer de crisis duurt, hoe moeilijker het is om de creatie van nieuwe jobs op peil te houden. Ook in crisistijden is het belangrijk dat er voldoende jobs worden gecreëerd: jobcreatie maakt immers het verlies aan jobs elders in de economie of bij de overheid goed. Dat is het proces van creatieve destructie, dat echter afzwakt naarmate de crisis langer duurt.

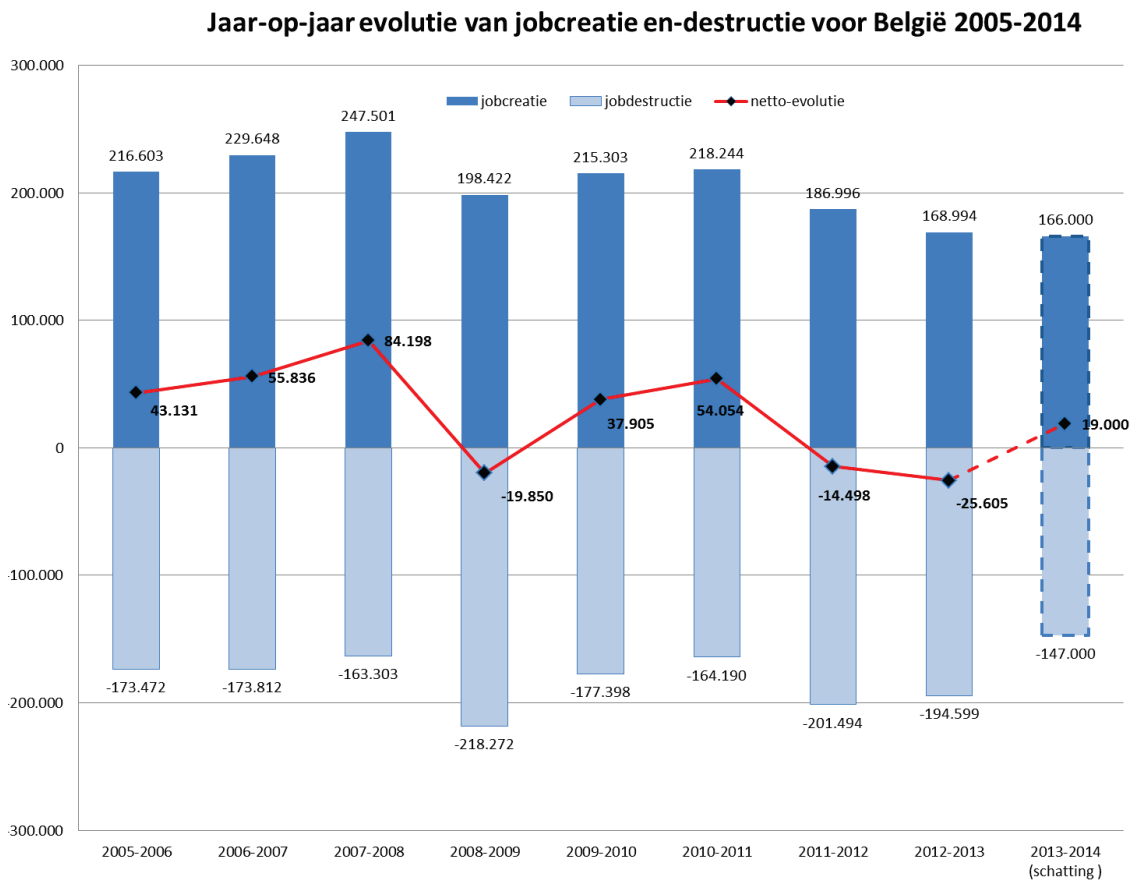
1. Nieuw laagtepunt van jobcreatie op de arbeidsmarkt

Figuur 1 geeft sinds het begin van de gecorrigeerde DynaM-datareeks weer hoe de jobcreatie (bovenste balkjes) en de jobdestructie (onderste balkjes) jaar-op-jaar evolueren. Het saldo van beide is de nettotewerkstellingsevolutie die we kennen vanuit de klassieke indicatoren over de arbeidsmarkt.

Tijdens de tweede dip van de crisis werden op de Belgische arbeidsmarkt 30 000 jobs minder gecreëerd dan tijdens de eerste dip. Tussen juni 2008 en juni 2009 werden er ondanks het verlies van 218 000 jobs nog ruim 198 000 nieuwe jobs gecreëerd. In het dieptepunt van de tweede dip, tussen juni 2012 en juni 2013, bedroeg het aantal nieuwe jobs slechts 169 000, het laagste peil ooit in de voorbije tien jaar.

Voor het meest recente jaar, tussen juni 2013 en juni 2014, merken we een licht herstel, vooral doordat het jobverlies kon beperkt worden, maar niet door een terug aantrekkende jobcreatie zoals wel het geval was in de hersteljaren 2009 tot 2011. Ook al kon ook toen de arbeidsmarkt niet meer het peil bereiken van voor de crisis. Vergeleken met de periode net voor de crisis (2007-2008) ligt de netto-aangroei ruim 64 000 jobs lager.

Figuur 1 Jaarlijkse evolutie van jobcreatie, jobdestructie en netto-tewerkstelling, 2005-2014

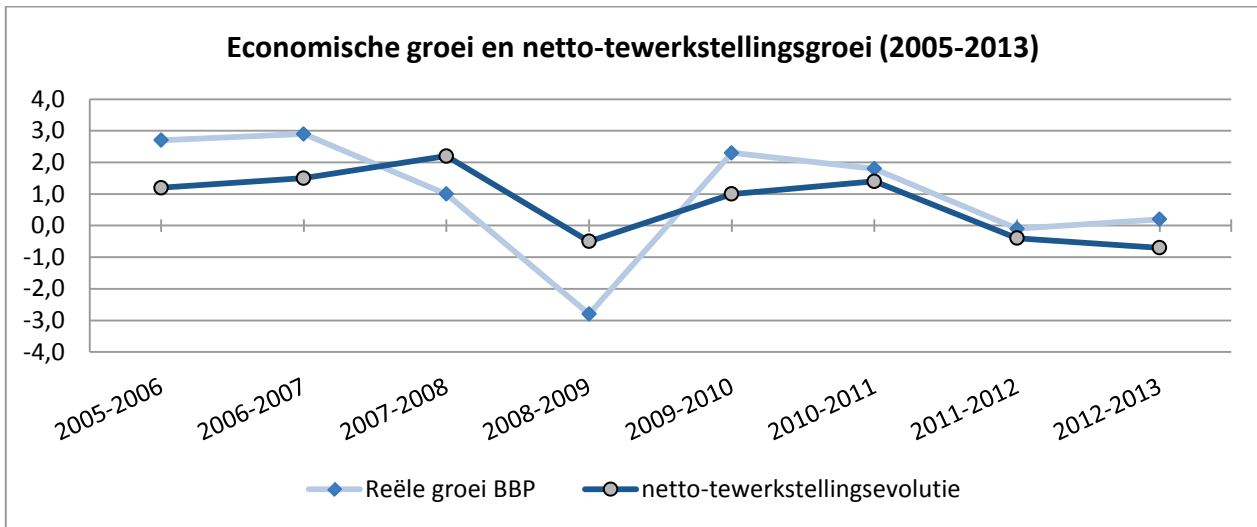
Bron: RSZ, RSZPPO en Dynam-Belgium.org

De decompositie van de bruto-jobstromen geeft een dieper inzicht in de dynamiek van de arbeidsmarkt die in de klassieke cijfers verscholen blijft. De DynaM-data zijn berekend op de RSZ en RSZPPO en omvatten 100% van de loontrekkende werkgelegenheid in België. Zij hebben onze kijk op de arbeidsmarkt al in meerdere opzichten veranderd (zie kader).

2. Het uitgesteld effect van de economische crisis op de arbeidsmarkt

Niet alleen ondergraaft de tweede dip de jobcreatie meer en langer dan tijdens de eerste dip, het herstel dat optrad tijdens de eerste helft 2014 bleef nog beperkter dan na de eerste dip. Bovendien blijft tijdens de tweede dip de economische groei groter dan de netto-tewerkstellingsgroei. Figuur 2 brengt deze verschillende evolutie in beeld.

Figuur 2 Evolutie van economische groei en netto-tewerkstellingsgroei, 2005-2013

Bron: NBB, RSZ, RSZPPO en Dynam-Belgium.org

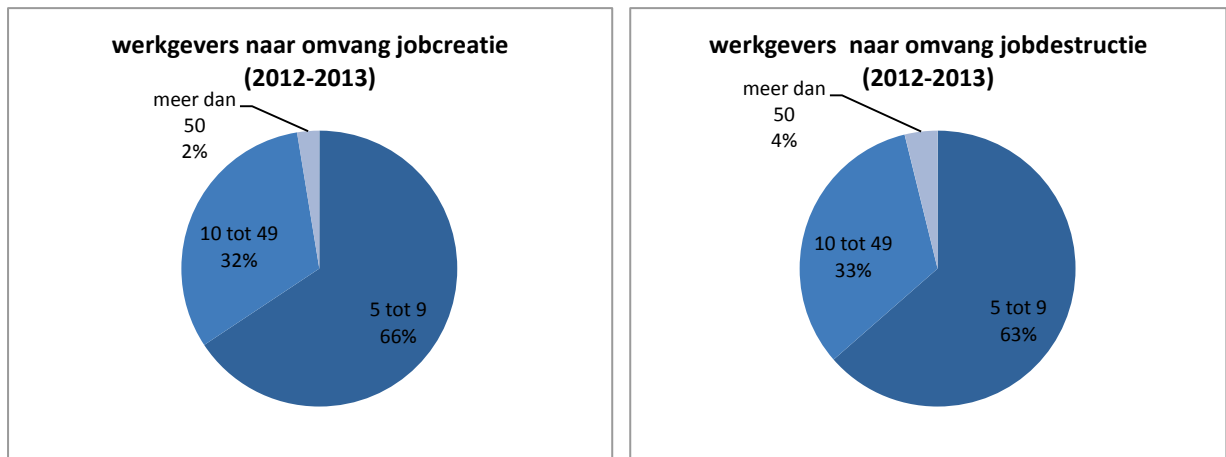
De economische groei op jaarbasis, in termen van evolutie van het BBP ten opzichte van het voorgaande jaar, over de periode juni 2008-juni 2009 bedroeg 0,9%. Tussen juni 2011 en juni 2012 daalde het BBP van België licht met 0,2%. Tussen juni 2012 en juni 2013 kende België een economische groei van 0,1%. Het gaat hierbij om seizoengezuiverde en voor kalendereffecten gecorrigeerde veranderingspercentages ten opzichte van de overeenstemmende periode van het voorgaande jaar van het Bruto Binnenlands Product (BBP) naar volume in kettingeuro's.

De tweede dip snijdt dus niet alleen dieper dan de eerste dip, maar ook dieper dan de economische evolutie laat vermoeden. Dit wijst er op dat de economische crisis ook een uitgesteld effect heeft op de arbeidsmarkt.

3. Ondernemingen met grote jobcreatiestromen zijn beperkter in aantal dan ondernemingen met grote jobdestructie en kunnen niet compenseren voor de massale jobdestructie bij andere ondernemingen

De jobcreatiestroom van het ene jaar op het andere kan een zeer verschillende omvang hebben, gaande van minder dan 5 tot meer dan 1 000 werknemers. Alle gecreëerde jobs tussen 2012 en 2013 waren gesitueerd bij 65 752 ondernemingen van de 243 714 ondernemingen met aangiften bij RSZ of RSZPPO. De overgrote meerderheid hiervan (59 515 ondernemingen) creëerde minder dan 5 jobs en waren daarmee verantwoordelijk voor 89 700 gecreëerde jobs, 53% van het totaal aantal gecreëerde jobs. Volgende figuur geeft de verdeling weer van de werkgevers waarbij zich binnen één jaar jobstromen (positief of negatief) voordeden vanaf 5 of meer.

Figuur 3 Aandeel ondernemingen naar omvang van jobcreatie en jobdestructie (vanaf 5 jobs), 2012-2013

Bron: RSZ, RSZPPO en Dynam-Belgium.org

Als we enkel focussen op de jobstromen vanaf 5 werknemers, blijken zowel voor jobcreatie als voor jobdestructie twee derde van alle ondernemingen te vallen binnen de kleinste categorie (5 tot 9). Het aantal echt grote dossiers van jobdestructie (meer dan 50) bedraagt 253 (4% van alle bedrijven met jobdestructie van 5 of meer) waarvan 43 bedrijven vallen in de categorie 200 en meer. Deze 43 bedrijven waren samen goed voor een verlies van 20 558 jobs (gemiddeld 478). Het zijn de grote dossiers die regelmatig in de media opduiken en waar in één keer veel jobverlies mee gepaard gaat, maar die toch maar 10,6% van de totale jobdestructie vertegenwoordigen.

Deze ondernemingen met grote jobdestructie worden slechts beperkt gecompenseerd door ondernemingen met evenredig grote jobcreatie. Tussen 2012 en 2013 waren er 15 ondernemingen met jobcreatie van 200 of meer, samen goed voor 6 375 jobs (3,8% van alle jobcreatie). In het jaar voor de crisis 2007-2008 waren er nog 47 bedrijven met een jobcreatie van 200 of meer, samen goed voor 28 562 jobs (11,5% van de volledige jobcreatie).

Ook in de categorie van bedrijven met jobstromen van 50 tot 199 ligt het aantal bedrijven met jobcreatie lager dan het aantal bedrijven met jobdestructie (146 bedrijven voor 11 819 bijkomende jobs, een aandeel in de jobcreatie van 7%, in vergelijking met 210 bedrijven voor 17 151 verdwenen jobs, aandeel 8,8%).

Ondernemingen met grote jobcreatiestromen zijn niet alleen beperkter in aantal dan ondernemingen met grote jobdestructie, bovendien is er een beperkter aantal sectoren waarin bedrijven met grote jobdestructie worden gecompenseerd door bedrijven met grote jobcreatie.

Langs de kant van jobdestructie gaat het onder meer om bedrijven in de metaalindustrie met grote herstructureringen en sluitingen van Waalse productiesites, zoals Carsid, Dufenco, Arcelor Mittal en Caterpillar. Daarnaast vielen er veel jobs weg bij banken (BNP Paribas, KBC, Belfius), en bij overheidsbedrijven (bpost, Belgacom, Electrabel).

In andere sectoren gaat het ook om groot jobverlies, maar tegelijk zijn er bedrijven die zorgen voor een evenredige omvang van jobcreatie. Dit doet zich typisch voor in de detailhandel. Een voorbeeld is het jobverlies bij Carrefour, dat wordt gecompenseerd door ander grootwinkelbedrijven zoals Colruyt, Albert Heijn en Lidl die massaal jobs creëerden. Ook in de uitzendsector zijn er bedrijven met sterke krimp en tegelijkertijd andere bedrijven met sterke groei. Hetzelfde doet zich voor bij overheidsbedrijven (groei bij MIVB tegenover krimp bij NMBS).

4. Slotsom

Op de arbeidsmarkt in België werden in de laatste tien jaar nooit minder jobs gecreëerd dan in de meest recente crisisperiode (2011-2013). Tijdens de tweede dip liet de naschok van de crisis zich harder voelen dan op basis van de economische evolutie kon worden vermoed. Om het tij te keren is het van belang dat er

ook bedrijven en sectoren zijn waarin een voldoende groot aantal jobs wordt gecreëerd om het massale jobverlies te compenseren.

Het DynaM-onderzoeksproject helpt enkele wijdverbreide misvattingen over dynamiek en mobiliteit op de Belgische arbeidsmarkt in het juiste perspectief te zien. De volledige papers, alsook de release met basis-indicatoren, vindt u op www.dynam-belgium.org

Bedrijven en sectoren die interesse hebben om de eigen arbeidsmarktdynamiek te benchmarken met deze van andere, kunnen terecht bij volgende contactpersonen:

HIVA-KU Leuven: Ludo Struyven ▪ 0485 16 08 86 ▪ ludo.struyven@hiva.kuleuven.be

RSZ: Peter Vets ▪ 02 509 31 43 ▪ peter.vets@rsz.fgov.be

Voor meer cijfers, grafieken en duiding:

- DynaM-release 2014. Dynamiek op de Belgische Arbeidsmarkt. Juni 2012 – juni 2013
- DynaM-analyse oktober 2014

DynaM is ontstaan uit een samenwerking tussen HIVA-KU Leuven, RSZ en Federgon in het kader van een leerstoel die gesponsord wordt door Federgon en heeft tot doel de dynamiek op de Belgische arbeidsmarkt in kaart te brengen. De indicatoren van DynaM zijn gebaseerd op een uitgebreide administratieve bron van zowel RSZ (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid) als RSZPPO (Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van Provinciale en Plaatselijke Overheden) die ca. 99 % van de Belgische werkgevers en werknemers omvat. Deze indicatoren werden gedefinieerd conform de richtlijnen van de OESO en EUROSTAT. De cijferreeksen worden op regelmatige tijdstippen geactualiseerd en/of uitgebreid met historische data.

DynaM publiceert online cijfers, papers en duiding op www.dynam-belgium.org.